

KLASİK DÖNEM MÜZİĞİ

1750 - 1827

Klasik dönemin evreleri

Müzikte klasisizm, XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın başlarını kapsayan dönem müziğini karakterize eden estetik eğilimi belirler. Sanatta klasisizm, dengeli ve tarafsız anlatımla birleşmiş yapı netliği demektir. Klasisizmin bir anlamı da kuramcılıktır. Klasik sözcüğü ayrıca, tartışılmaz örnek nitelikleri ile kavranan eserler ve onların yaratıcıları için kullanılır.

Müzik tarihinde Bach'ın ölüm tarihi olan 1750'den başlayarak Beethoven'ın ölüm tarihi 1827 yılına kadar geçen dönem Klasik Dönem olarak tanımlanır.

Klasik Dönem, yüzyıllar boyu değerini koruyan mükemmel ve klasik stil olarak adlandırılan müziklerin bestelendiği dönem olması açısından önem taşımaktadır.

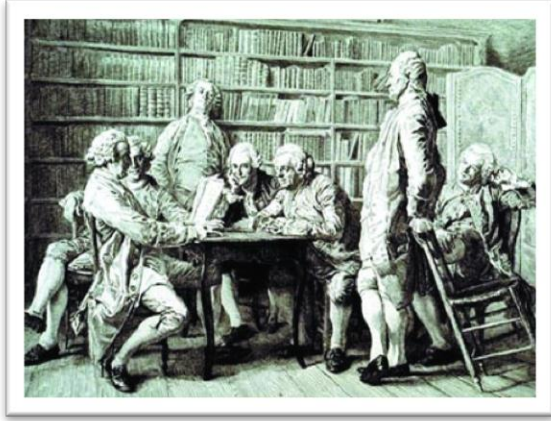
Klasik dönemde, uzun cümleli, süslü ve çokça kontpuantal yazıya dayalı Barok Çağ üslubu, yerini daha parlak, sade ve net bir sanata bırakmıştır. Bu üslup daha az dolgun, fakat daha akıcıdır. Kontrpuantal yazının yerini alan homophone yazı (armanoieye dayalı teknik),

partilerden birinin daha belirgin olmasını gerektirmektedir. Yedili akorlara bile az rastlanan bu dönem armonisi oldukça sadedir. Kontrpuantal yazı ise tam olarak terkedilmedi. Gerek klasik dönemde, gerek daha sonraki dönemlerde usta bestecilerin elinde özellikle enstrümantal olarak kullanılan Chorale tekniği, tematik gelişimde derin bir anlatım aracı oldu.

Klasik dönemde netlik endişesi her şeyin üstündedir. Müzik cümleleri yalın ve nettir. Temaların barok çağa göre daha kısa ve net olması, biçimsel uygulamaları da etkilemiştir. Preklasik dönemde, orkestraların tını, nüans, volüm, ritim kontrastları, anlatım özellikleriyle ilgili bütün sorunların, gelecek yüzyılında yararlanacağı şekilde deneysel çalışmalarla çözümlendiğini biliyoruz. Yalın ve kesin kuramlarla sonuçlanan bu çalışmalar, Klasik Dönem'de orkestranın tek bir çalgı gibi kullanılabilmesine ve böyle algılanabilmesine olanak verdi. Ayrıca, çalgıların ses ve ritim özelliklerine göre kullanışı ve topluluklarda taşıdıkları sorumlulukların bilinçli ve yararlı bir tarzda belirli ölçülere bağlanmış olması, klasik dönemde virtüözitenin olağanüstü gelişmesine yol açtı. Orkestral kresendo ve dekresendo yaygınlaştı, anlatıma yumuşak ve esnek bir özellik kazandırdı.

Klasik dönemin en önemli biçimi "Senfoni" dir. Bu biçimi bulan Alman bestecileri değildir. İtalya ve Fransa' da operanın başında yer alan çalgı müziğinin geçirdiği evreler ve bağımsızlığa doğru evreler unutulmamalıdır. Ancak Mannheim Okulu'nun çalışmaları, senfoninin geçek kişiliğini saptamış ve onu geliştirmiştir. Senfoni, klasik dönemin en önemli biçimi olduğundan ve Alman bestecileri de senfoniye mükemmel ve kesin biçimini

kzandırdıklarından dolayı Klasisizmin beşiği Almanya sayılır.

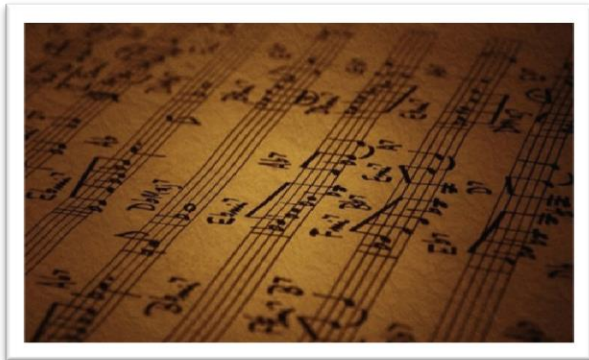

İnsanların eşit ve özgür olması gerektiği yolundaki düşüncelerin yaygınlaşmasıyla Avrupa'da başlayan Aydınlanma Felsefesi, Barok Dönemin son evresinde ortaya çıkan Rokoko, Almanların kendilerine özgü müzik stillerini geliştirmeye başlamalarıyla birlikte adını Alman edebiyatındaki bir romanın adından alan, sezgi ve duyguyu temel alan Fırtına ve Gerilim akımı da Klasik Dönemi hazırlayan öğelerdir.

İnsan yaşamının sanatla dolması ve yalnız soyluların değil halkın da sanatla buluşması gerektiği yolundaki düşünce sonucunda müzikte; biçim, armoni, ezgisel ve sözel yapıda yenilikler yapılmıştır.

Bu dönemde besteciler Barok Dönemin karmaşık ve süslü ezgisel yapısından uzaklaşarak düzenli ve dengeli bir yapı oluşturmaya başlamışlardır.

Halk ezgilerinden yararlanılarak bestelenen ezgilerin ön planda olması, yalın ve içten ezgilerin bestelenmesini sağlamıştır.

Klasik Dönem bestecileri müzik dilinin herkesin anlayabileceği bir yalınlıkta olmasını istemişlerdir.

Barok Döneminin aşırı süslemelerinden, karmaşık armonik yapısından farklı olarak zarif ve basit bir anlatım stilini kullanmışlardır.

Kullanılan çalgıların istenilen derin duyguları anlatmaya yetmeyen fiziksel yapıları yeni çalgılar arayışını başlatmış ve böylelikle piyano icat edilerek müzik sanatına kazandırılmıştır.

Tarih içinden süzülerek gelen kalıcı değerlerin müziği anlamında kullanılan Klasik kavramı, özellikle Haydn ve Mozart'ın olgunluk dönemi eserleri için kullanılır.

Bu dönemde operada gerçekleşen yenilikler, senfonik eserlerin filizlenmesi ve senfoni orkestrasının şekillenmesi büyük önem taşır.

Müzikteki gelişmeler bestecilerin de yeni, farklı ve kusursuz eserler bestelemelerini sağlamış ve Klasik Dönemin sarsılmaz temeli oluşturulmuştur.

Klasik Dönemi hazırlayan evreler

- A. Ön klasik evre (1720-1760)
 - a. Berlin okulu
 - b. Mannheim okulu
 - c. Viyana klasikleri
- B. Erken klasik evre (1760-1780)
- C. Doruk klasik evre (1780-1820)

A.ÖN KLASİK EVRE (1720-1760)

Klasik Dönemin belli başlı tür ve tekniklerinin biçimlendirildiği evredir. Bu dönemdeki önemli sanat merkezleri;

a. Berlin Okulu

Berlin'deki müzisyenler kendisi de besteci olan Kral Büyük Friedrich'in etrafında toplanmıştır.

Klasik dönemin ilk çalışmalarını yapan besteciler, Bach'ın iki oğlu Carl Philipp Emanuel Bach ve 1710 yılında yeni bulunan piyanoyu ilk kez halk önünde çalarak tanıtan Johann Christian Bach'tır.

Bu ekolde yapılan en önemli çalışma, konçerto formunun geliştirilmesi ve bas akorlarının özgürce ve daha geniş bir alanda kullanılmış olmasıdır.

b. Mannheim Okulu

Almanya'nın Palatinate Eyaleti valisinin desteğiyle kurulan Mannheim Orkestrası'na üye olarak katılan ve daha sonra orkestranın yöneticiliğine atanan usta kemancı Johann Stamitz (1717-1757) yeni bir orkestra geleneği oluşturur. Müzik tarihinde ilk kez, bakır nefesli çalgılara orkestralarda yer verilmiştir.

Senfoni biçimine menuet bölümü eklenerek bölümler üçten dörde çıkarılmıştır. Orkestra üyelerinin her biri zamanının ünlü bir bestecisi ve çalgısının da usta bir yorumcusudur. Tüm Avrupa'da ses gürlüğünde ustalıkları ile üne kavuşan Mannheim Orkestrası'nın yaptığı çalışmalar kendilerinden sonraki bestecilere ışık tutmuştur.

c. Viyana Klasikleri

Asıl Viyana Klasikleri sayılan Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart ve Ludwig van Beethoven'dan önce Viyana'da çalışarak Viyana'ya özgü sanat ve çalışma ortamını hazırlayan sanatçıların yaptıkları

çalışmaları kapsayan evredir. Viyana, Avrupa'nın en önemli sanat merkezlerinden biri olmuştur.

B.ERKEN KLASİK EVRE (1760-1780)

Bu evre Haydn, Mozart'ın gençlik dönemlerinde yazdıkları eserleri kapsar. Haydn, Mannheim bestecileri ve Viyana ön klasiklerinin yolunu izleyerek ilk quartet ve senfonilerini yazmış ve yenilikçi çalışmalar yapmıştır. Haydn'ın müziğinden etkilenen Mozart bu dönemde onun çalgısal stilini örnek alarak eserler vermiştir.

Bu dönemde daha çok opera ve senfoni formu işlenmiştir.

C.DORUK KLASİK EVRE (1780-1820)

Bu evre Haydn, Mozart ve Beethoven'in olgunluk dönemlerine rastlar.

Bu aşamada hemen hemen tüm orkestra çalgıları için özellikle konçerto formunda eserler yazılmış, oda müziği kavramı geliştirilmiş ve en güzel örnekleri verilmiştir.

Orkestranın bütün çalgıları için konçertolar yazılmıştır. Kontrbas için yazılan konçerto, müzik tarihindeki tek örnektir.

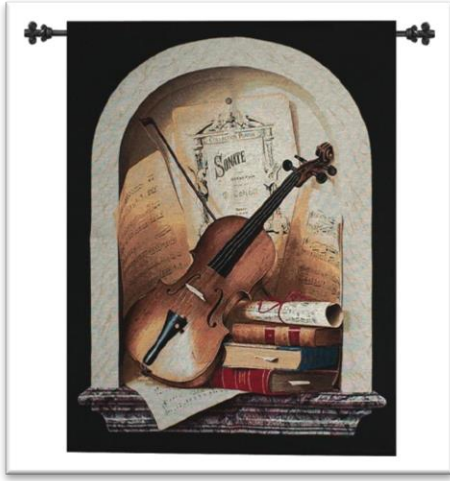

Klasik Dönemde Kullanılan Formlar

Klasik Dönemde, Barok Döneminin uzun cümleli, süslü ve kontrpuana dayalı müziği, yerini daha parlak, sade ve net bir müziğe bırakmıştır.

Bu dönemdeki temaların Barok Döneme göre daha kısa ve net olması biçimsel uygulamaları da etkilemiştir.

Sonat, senfoni, konçertant senfoni, konçerto ve konçerto grosso en çok bestelenen formlar olmuştur.

SONAT

Klasik dönemin en önemli çalgı müziği biçimidir. Klasik Dönemdeki sonat biçiminde her bölüm kendi içinde,

1. Serim (exposition)
2. Geliştirme (development)
3. Yeniden serim (reexposition) kurgusundadır.

Bölmeler çabuk-yavaş-çabuk tempodadır.

Moonlight Sonata
Sonata quasi una Fantasia
Third movement
Der Gräfin Julia Guicciardi gewidmet
Ludwig van BEETHOVE!
(1770-1827)
Op.27 No.3

Presto agitato

SENFONİ

Klasik Dönemden önce üç bölümlükken bu dönemle birlikte dört bölümlü şekline ulaşmıştır.

Klasik senfoni; 1. Allegro, 2. Andante, 3. Menuet, 4. Allegro bölümlerinden oluşur.

KONÇERTANT SENFONİ

Klasik Dönemin ikinci yarısında Parisli bestecilerin senfonik yapıta iki ya da üç solo enstrüman eklemeleriyle geliştirilmiş bir biçimdir.

Konçerto grosso ve senfoni formunun bileşimi olarak bakılabilir.

SYMPHONIE CONCERTANTE
pour orchestre et piano
FLORENT SCHMITT
Op. 42

I

Assez animé. 4/4 crotche (Indication métronomique sans figure)

PIANO principal

PIANO II
(Violoncelle et Contrebasse)

KONÇERTO GROSSO

Sözcük anlamı geniş konçertodur. Sonat formuna göre yazılmıştır. Solistler grubu ile orkestranın diyalogu üzerine kurulu eserdir.

Kökleri Barok Dönem öncesine dayanan bu konçerto biçiminin en iyi örnekleri Vivaldi tarafından verilmiştir.

KONÇERTO

Konçertonun klasik biçimi XVII. yüzyıl sonlarında kesinlik kazanmış, piyano ve keman en çok konçerto yazılan çalgılar olmuştur.

Klasik Dönem konçertoları tüm çalgıların birlikte çaldığı bölüm ile başlar.

Birinci bölüm; sergi, gelişme, serginin tekrarı ve kısa bir coda (koda) ile tamamlanır. İkinci bölüm genelde lied formunda ve ağır tempodur. Üçüncü bölüm hızlı tempolu ve rondo formundadır.

Eserin sonunda orkestra temayı çalmadan önce solistin kadansı yer alır.

Free sheet music supplied by: www.music-ocr.com
Concerto Grosso in A minor
from "L'Estro Armonico"
1. Movimento
Antonio Vivaldi
(1678 - 1741)
Op. 3, No. 6
Allegro
Violin
Piano
© 2011 Astor Chamberline ORISM AB/CM www.music-ocr.com

Mozart
Concerto in C for Flute and Harp
K. 299
Allegro
Obol.
Corni in C
Flauto Solo
Harpa
Violini I.
Violini II.
Viola
Violoncelli
Basso

ODA MÜZİĞİ TÜRLERİ

Klasik Dönemle birlikte toplumun yeni yapısına göre oda müziğinin de yeni türleri gelişir.

Viyana serenadı, divertimento, cassation, nocturne gibi neşeli, nükteli, canlı müzik biçimleri doğar.

Oda müziğinde sonatlardan sonra quartet en gözde biçimdir. Tarihte ilk kez yaylı çalgılar quarteti halkla buluşur.

Quartet genel olarak yaylı çalgılardan birinci keman, ikinci keman, viyola, çello ve kontrbas olmak üzere dört farklı çalgının birleşmesidir.

FULL SCORE
Divertimento No. 1
K. 136
in D major
W. A. Mozart (1756-1791)
Allegro
Violin
Violoncello
Contrabbasso
www.vivaldibest.com

OPERALAR

Klasik Dönemde operada Aydınlanma Çağı'nın ürünü olarak net, kolay anlaşılır, doğal, uluslararası bir dile sahip ve dinleyene zevk verebilen özellikleri içeren operalar yazılmaya başlanmıştır.

Opera seria (ciddi opera) içerisinde yer alan güldürü niteliğindeki bölümler (intermezzolar) daha çok kabul görmeye başlamıştır.

Bunun sonucunda doğan Opera buffa (komik opera) türü eserler değişik ülkelerde değişik biçimler alarak Klasik Dönem boyunca etkinliğini korumuştur.

Bohemyalı besteci Willibald von Gluck'un İtalyan operasında yaptığı reformlar önem taşır. Gluck, operada müziğin, şiirin güzelliğini bozmayan bir yapıda yalın, yapay süslemelerden uzak olması gerektiğini düşünmüştür. Orfeo ve Euridice, Paris ve Helena, Alceste operalarıyla amaçladığı reformu gerçekleştirmiştir.

Klasik Dönemde Kullanılan Çalgılar

Klasik Dönemde piyano sesini duyurmaya başlamıştır. Barok Dönemin gözde çalgısı olan klavsen ses gürlüklerini; piyano- forte, crescendo, decrescendo gibi karşıtlıkları tam olarak veremediği için bu gürlüklerin verilebileceği bir çalgıya ihtiyaç duyulmuş ve 1710 yılında ilk piyano üretilerek piyano için konçertolar yazılmaya başlanmıştır.

Piyano için ilk eser 1773 yılında Muzio Clementi tarafından yazılmıştır.

Bu dönemde oda müziği toplulukları ilk kez halkla buluşmuş, senfoni orkestraları genişlemiştir.

Günümüzde senfoni orkestrasında bestecinin yazdığı esere göre değişse de en az altmış müzisyen yer almaktadır. XVIII. yüzyılda ise senfoni orkestrası bugünkünden daha küçüktür. Örneğin Haydn'ın senfoni orkestrasında yirmi beş yorumcu yer almıştır. Bu topluluk yaylı çalgılar, flüt, iki obua, iki fagot, iki korno ve bir de klavsenden oluşmuştur. Bu ilk orkestralarda temel çalgılar yaylılardan oluşmuştur. Üflemeli çalgılar dönemin sonlarında orkestrada sürekli yer alabilmişlerdir. Sonat ve oda müziğinin yeni türleri ortaya çıkmasıyla ilk kez yaylı ve üflemeli çalgılar bir araya gelmiştir.

Klasik Dönemde piyano, keman ve çello için ikili (duo) ve üçlü (trio) sonatlar yazılmıştır.